

mgr Anna Pomorska-Kowalczyk

mgr Ewelina Mikos

Centrum Informacji Naukowo-Technicznej Politechniki Lubelskiej

Otwórz się na zmiany, czyli rzeczywistość biblioteki Centrum Informacji Naukowo-Technicznej Politechniki Lubelskiej z nowym systemem Alma

Embrace the changes – the reality of library of Scientific and Technical Information Centre of Lublin University of Technology with new Alma system

Słowa kluczowe: zmiany, transformacja, systemy biblioteczne, system biblioteczny Alma, wyszukiwarka Primo VE.

Keywords: changes, transformation, library systems, Alma library system, Primo VE search.

Abstrakt

Współczesne biblioteki naukowe ulegają stałej transformacji. Postęp technologiczny i dynamicznie zachodzące zmiany powodują, że podejmują one wiele działań, mających na celu spełnienie oczekiwań użytkowników oraz dostosowanie oferty do aktualnych warunków. Wobec takiej konieczności stanęła również Biblioteka Centrum Informacji Naukowo-Technicznej Politechniki Lubelskiej (CINT PL). Po dwudziestu latach korzystania z systemu bibliotecznego Virtua (VTLS) zdecydowano się na zmianę dotychczasowego oprogramowania na działający w chmurze (*cloud computing*) system Alma oraz towarzyszącą mu wyszukiwarkę Primo VE (Primo). Niniejszy artykuł przedstawia doświadczenia Biblioteki CINT PL związane ze wdrażaniem tych rozwiązań. Odpowiada

także na pytania, czy oczekiwania bibliotekarzy wobec nowego systemu zostały spełnione oraz jaka była reakcja społeczności akademickiej na tę zmianę.

Abstract

Today's academic libraries are in constant transformation. The way we think about the library is changing. Constant technological advances and dynamically changing environments are causing libraries to take a number of steps to meet the expectations of their users and adapt their offerings to current conditions. The Library of Scientific and Technical Information Centre of Lublin University of Technology (CINT PL) has also faced such a necessity. The Library had been using the Virtua library system (VTLS) for twenty years and then decided to implement a cloud-based library system Alma and the Primo VE (Primo) search engine. This article will describe the CINT PL Library's experience in implementing these solutions. It will also attempt to answer questions such as: what were the librarians' expectations of the new system and were they met? And finally, what was the reaction of the academic community to this change?

Jeśli z wielowiekowej historii bibliotek wypływa jakikolwiek wniosek, to chyba ten, że biblioteki istnieją tylko dopóty, dopóki ludzie uważają je za przydatne¹.

Wstęp

Przez ostatnie dziesięciolecia wiele mówi się o przyszłości bibliotek, w jakiej formie i kondycji będą funkcjonowały i czy w ogóle okażą się potrzebne, skoro świat tak pędzi w kierunku postępu technologicznego. Tymczasem, zagłębiając się w historię bibliotek, można stwierdzić, że pewną normą jest cykl ich tworzenia, zachwiania funkcjonowania i odbudowy.

Wraz z pojawianiem się różnych nowinek technologicznych, niejednokrotnie zapowiadano upadek księżnic – na przykład pod koniec lat 70. (1979), kiedy organizacja badawcza Rand Corporation ogłosiła,

¹ A. Pettegree, A. der Weduwen, *Biblioteki. Krucha historia*, przeł. A. Nowak-Młynikowska, Sopot 2022, s. 13.

że w 2019 r. ostatnia biblioteka zamknie swoje podwoje². W połowie lat 90., gdy internet przeobraził świat wiedzy, nadal w dyskusji o bibliotekach pojawiały się głosy, że biblioteki są niepotrzebne, jeśli wszystko można znaleźć w sieci. Szczęśliwie te przewidywania nie sprawdziły się, a wręcz przeciwnie, biblioteki weszły w nowy etap swojej działalności³. „Francja jako pierwsza w Europie zainicjowała budowę bibliotek nowego typu – mediatek, które w jasnej, otwartej przestrzeni oferowały nowe media. Znakiem czasu było, że biblioteki na całym świecie wprowadzały video i inne multimedia do swoich usług”⁴.

Tak jak dawniej, dzisiejsze biblioteki, aby przetrwać i nadal służyć swoim społecznościom, muszą stale dostosowywać się do aktualnie panujących warunków. Biblioteki okazują się organizmami ewoluującymi o dużych zdolnościach adaptacji, przy czym nie tracą swojej tożsamości. W odpowiedzi na potrzeby użytkowników, przestały one pełnić rolę jednostki jedynie przechowującej wiedzę czy udostępniającej miejsc pracy i nauki, a stały się przestrzenią o wymiarze społecznym⁵. Pod tym względem współczesne biblioteki realizują model zapoczątkowany w epoce renesansu, kiedy tętniło w nich życie publiczne, gdy książki współistniały, a nawet konkurowały z innymi formami sztuki: obrazami, rzeźbami i różnymi osobliwościami⁶. Dziś mówimy o bibliotekach – także tych akademickich – w wymiarze trzeciego miejsca, gdzie oprócz możliwości zdobywania i pogłębiania wiedzy liczy się również to, w jakich warunkach można pracować i odpoczywać, jakie wprowadzono udogodnienia fizyczne i cyfrowe. Od roku 2000 nastąpił gwałtowny rozwój w przestrzeni bibliotecznej, powstają nowe typy bibliotek. Zarówno w budynkach,

² Tamże, s. 470.

³ A. Pomorska-Kowalczyk, K. Krygier-Durakiewicz, *Przestrzenie biblioteki – aktualne tendencje w kształtowaniu architektury i wnętrza bibliotecznych w wymiarze 3 miejsca*, w: *Biblioteka w przestrzeni, przestrzeń w bibliotece*, Kraków 2023, s. 229.

⁴ C. Lux, *New Developments of Library Buildings Worldwide*, w: *Libraries and Their Architecture in the 21st Century*, wyd. 1, Berlin–Boston 2021, s. 103–114.

⁵ A. Pomorska-Kowalczyk, K. Krygier-Durakiewicz, *Przestrzenie biblioteki...*, s. 229.

⁶ A. Pettegree, A. der Weduwen, *Biblioteki. Krucha historia...*, s. 13.

jak i usługach wprowadzane są nowe technologie. Momentem przełomowym był rok 2004, kiedy oddano do użytku nową bibliotekę w Seattle (Seattle Public Library), w której zastosowanie nowych technologii w połączeniu z nowoczesnymi wnętrzami dało zupełnie nową jakość. Po raz pierwszy biblioteka została określona mianem salonu miasta. Poza kreatywną, otwartą przestrzeń oferowała liczne usługi internetowe i nowe technologie, które pozwalały na wolny dostęp do księgozbioru i samoobsługę wypożyczeń i zwrotów⁷.

Dzisiaj „biblioteki funkcjonują hybrydowo – są zarówno bibliotekami w tradycyjnym sensie, jak i nowoczesnymi centrami – są zaprojektowane tak, by móc adaptować zmieniającą się technologię i reagować na wyłaniające się nowe potrzeby klientów”⁸. To właśnie nowe potrzeby użytkowników determinują zmianę funkcji współczesnej biblioteki. Wiesław Babik w swojej pracy o wielowymiarowości przestrzeni w bibliotece naukowej wskazuje, że obecnie dominującą tendencją jest traktowanie biblioteki naukowej jako centrum informacyjnego uczelni, gdzie wszelka informacja naukowa dostępna jest przy wykorzystaniu różnych kanałów, nośników i środków. Przy czym pamiętać należy, że sama informacja, jako produkt finalny w postaci ustnej, drukowanej czy elektronicznej jest efektem pracy nie tylko działu udostępniania zbiorów, ale całej instytucji⁹.

Krótkie wprowadzenie do stanu obecnego

Wpasowując się w aktualne trendy, biblioteki akademickie znacznie poszerzyły obszar swoich działań, wchodząc w zupełnie nowe dla siebie role – oprócz centrów informacji stawały się ośrodkami

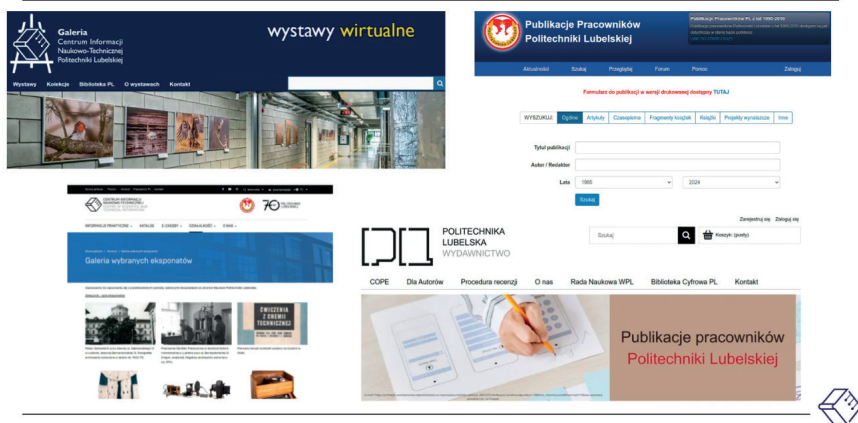
⁷ C. Lux, *New Developments of Library Buildings Worldwide...*, s. 107.

⁸ L. Szczygłowska, *Architektura bibliotek*, w: *Fizyczna przestrzeń biblioteki*, M. Wojciechowska (red.), Bydgoszcz 2013, s. 22–39.

⁹ W. Babik, *Wielowymiarowość przestrzeni w bibliotece naukowej XXI wieku*, w: *Biblioteka w przestrzeni, przestrzeń w bibliotece*, Kraków 2023, s. 32–33.

kulturotwórczymi, przejmowały funkcje wydawnicze czy muzealne. W takich okolicznościach znalazła się również Biblioteka Politechniki Lubelskiej, która od 2019 r. znajduje się wraz z Ośrodkiem Analiz Bibliometrycznych, Wydawnictwem i Muzeum w strukturze Centrum Informacji Naukowo-Technicznej Politechniki Lubelskiej (CINT PL). Biblioteka PL uległa głębokiej transformacji. Będąc świadoma przełomowych zmian i potrzeby nadążania za nimi, dyrekcja placówki podejmowała kluczowe dla jej funkcjonowania decyzje, wymagające również od pracowników dużej elastyczności i zaangażowania w działania. Było to m.in. zainicjowanie publikowania Bibliografii Pracowników Politechniki Lubelskiej, a następnie prowadzenia Bazy Publikacji Pracowników Politechniki Lubelskiej, która stała się jedną z pierwszych tego rodzaju baz, w pełni stworzonych i obsługiwanych przez Bibliotekę. W 2008 r. powstała również Biblioteka Cyfrowa, która cztery lata później znalazła się na liście najlepszych repozytoriów w Polsce.

Ilustracja 1. Nowe funkcje Biblioteki CINT PL

Źródło: <https://cint.pollub.pl/> (dostęp: 24.07.2024).

W latach 1974–1997, pod kierownictwem dr Ireny Pawelec, nastąpił dynamiczny rozwój działalności informacyjno-dydaktycznej

placówki, a w 1992 r. rozpoczął się proces komputeryzacji Biblioteki. Zakupiono wówczas System Obsługi Biblioteki – SOB. Katalogi kartkowe powoli wychodziły z użycia, czytelnik zyskał możliwość przeszukiwania bibliotecznych zasobów fizycznych, a z biegiem czasu również cyfrowych, poprzez katalog komputerowy. To ostatnie stało się możliwe w 1994 r., dzięki przystąpieniu Biblioteki PL oraz innych bibliotek lubelskich uczelni do Konsorcjum Virginia Tech Library System (VTLS). Biblioteka PL zakupiła ze środków Fundacji Mellona system Virtua VTLS i rozpoczęła jego wdrażanie. Stanowiło to przełom w funkcjonowaniu Biblioteki – umożliwiło nawiązywanie współpracy w sieciach lokalnych, ogólnokrajowych i światowych, dzięki współtworzeniu i zachowywaniu szczegółowych norm i standardów w opisach baz danych. Dla czytelników powstał internetowy portal Chameleon iPortal, który pełnił rolę katalogu bibliotecznego.

System Virtua wyposażony był w zaawansowany system obsługi (Virtua Client), dzięki czemu każdy zalogowany użytkownik miał dostęp tylko do przewidzianych dla siebie funkcji. Biblioteka korzystała z oprogramowania firmy VTLS przez dwadzieścia lat.

W 1999 r. zlikwidowano katalogi kartkowe, całkowicie przechodząc na cyfrowy system zamawiania książek. Był to ogromny skok naprzód w porównaniu z dotychczas stosowanymi rozwiązaniami. Katalog komputerowy umożliwiał przeszukiwanie zbiorów fizycznych, Biblioteki Cyfrowej oraz kolekcji IBUK, lecz nie pozostałych zasobów sieciowych. W tym celu należało użyć multiwyszukiwarki EBSCO lub korzystać z odrębnych baz przez przekierowanie w witrynie Biblioteki na podstronę „E-zasoby”¹⁰. Odrębne funkcjonowanie multiwyszukiwarki, mimo spełniania swojej zasadniczej roli, miało swoje wady. Czytelnicy mylili ją z katalogiem bibliotecznym i nie zawsze potrafili sfinalizować swoje zamówienie z jej poziomu.

¹⁰ Centrum Informacji Naukowo-Technicznej, <https://cint.pollub.pl/zasoby> (dostęp: 12.10.2023).

Fakt, że zbiory bibliotek coraz bardziej powiększały się o zasoby elektroniczne, sugerował potrzebę zmian w programowaniu bibliotecznym. W odpowiedzi na takie zapotrzebowanie powstały systemy *discovery*, czyli wyszukiwarki i multiwyszukiwarki naukowe, które pozwoliły zintegrować wyszukiwanie zasobów drukowanych, elektronicznych z baz danych i cyfrowych z bibliotek cyfrowych i repozytoriów. Dzięki tym systemom zminimalizowano problemy wynikające z posługiwania się wieloma systemami przez czytelników bibliotek naukowych. Kolejnym krokiem było stworzenie analogicznego narzędzia integrującego różne czynności pod kątem pracy bibliotekarza¹¹.

Biblioteka PL zawsze wychodziła naprzeciw nowym potrzebom swoich użytkowników, zapewniając im możliwie najlepsze narzędzia pracy i wyszukiwania informacji, co pozostawało zależne od możliwości technologicznych uczelni, a także pomocną i uprzejmą obsługę. Na początku 2023 r., dzięki staraniom ówczesnej dyrektor Doroty Tkaczyk, Biblioteka przeszła na stworzony przez firmę Ex Libris system biblioteczny Alma i towarzyszącą mu wyszukiwarkę Primo VE (Primo). Konieczność zmiany oprogramowania była zdeterminowana różnymi czynnikami. Wśród najważniejszych znalazł się fakt, że system Virtua nie zmieniał swojej funkcjonalności i przestał być rozwijany. Inne biblioteki naukowe powoli przechodziły na systemy nowszej generacji. Należąca do nich Alma, działająca w chmurze i obsługiwana przez przeglądarkę internetową, nie wymagała utrzymywania zaplecza serwerowego przez Bibliotekę. Niezwykle ważny był fakt, że nowy system został zakupiony z własnych środków, co pozwoliło zachować niezależność, np. w kwestii wyboru dodatkowych funkcji oprogramowania.

¹¹ P. Marcinkowski, *Dlaczego Alma to system nowej generacji. Systemy nowej generacji na przykładzie Almy*, „Biuletyn EBIB” 2015, nr 8(162), s. 2, <https://ebiboj.s.pl/index.php/ebib/article/view/239/281> (dostęp: 13.10.2023).

Jak wyglądała praca zespołu wdrożeniowego Almy

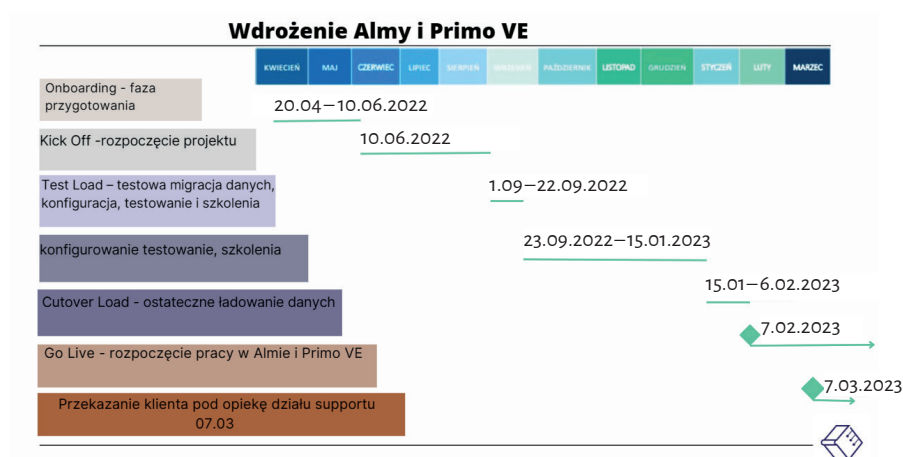
Przy wdrażaniu nowego systemu pracowała grupa ośmiu osób pod opieką zewnętrznego zespołu projektowego. Całe przedsięwzięcie zostało szczegółowo zaplanowane i wdrażane krok po kroku. Rozpoczęło się od przeanalizowania przepływów pracy w bibliotece. Podstawą współdziałania uczyniono wzajemną komunikację między zespołami i systematyczne szkolenia. Pracownicy Biblioteki odpowiadali za dostarczenie niezbędnych informacji do migracji danych i konfiguracji systemu oraz integrację z oprogramowaniem stron trzecich, byli zobowiązani do testowania na bieżąco systemu, a także zajmowali się wewnętrznym zarządzaniem zmianą i przeszkoleniem pozostałych pracowników.

Przygotowania do wdrożenia Almy i Primo rozpoczęły się prawie rok wcześniej. Zespół biblioteczny podzielono na trzy grupy robocze: obsługi informatycznej, udostępniania i gromadzenia. Przeprowadził on niezbędne działania w starym systemie, tak aby na nowy można było przejść z możliwie najmniejszymi obciążeniami. Było to m.in. porządkowanie kont czytelniczych: usuwanie starych i nieaktywnych kont, rozliczenie kar, a w szczególności dawnych zaległości na kontach, uzupełnianie brakujących informacji o czytelnikach (np. adresów e-mail), zredukowanie rodzajów użytkowników. Ponadto uproszczenie oraz ujednolicenie zasad udostępniania, usunięcie z systemu bibliotecznego starych – „pustych” – lokalizacji, sprawdzanie statusów książek ze stanem faktycznym, nadanie będących w użyciu i istotnych statusów oraz kodów bloków, porządkowanie bazy danych – usuwanie duplikatów, niekompletnych rekordów, ustalenie nowych limitów i terminów wypożyczeń. Zespół biblioteczny przygotował dokument opisujący tzw. drogę książki, czyli prace związane z pozyskaniem egzemplarzy fizycznych – kupno, katalogowanie, przygotowanie do udostępnienia (wpis do księgi akcesji, oklejenie kodem paskowym), przekazanie książki do udostępniania. Zawierał on także listę lokalizacji bibliotek wydziałowych wraz z wykazem punktów udostępniania oraz informacją na temat możliwości wypożyczania na zasadzie wolnego dostępu

do pól. Na tym etapie projektu zespół zapoznawał się również ze wstępnymi szkoleniami Alma Training.

Praca z nowym systemem rozpoczęła się od spotkań prezentacyjnych i omawiających schemat migracji danych z Virtui do Almy. Wdrożenie systemu podzielone zostało na etapy:

Ilustracja 2. Plan wdrożenia Almy i Primo VE

Źródło: opracowanie własne.

1. *Onboarding* – przygotowanie i analiza przedsięwzięcia:
 - udostępnienie pracownikom platformy e-learningowej oraz środowiska szkoleniowego Alma i Primo VE Sandbox (z fikcyjnymi danymi), gdzie można było stawiać pierwsze kroki z nowym systemem;
 - przygotowanie do integracji z oprogramowaniem stron trzecich;
 - przygotowanie danych do migracji.
2. *Kick off* – rozpoczęcie projektu:
 - regularne spotkania dotyczące migracji danych i konfiguracji;
 - kontrola postępów projektu;
 - e-learningowe szkolenia Alma Essentials.

3. *Test Load* – testowa migracja danych, konfigurowanie, testowanie i szkolenia:
 - dostarczenie środowiska oraz ocena danych i funkcjonalności;
 - konfiguracja integracji z oprogramowaniem stron trzecich;
 - szkolenia certyfikowane dla administratorów;
 - zaawansowane szkolenia pracowników Biblioteki, w tym trzydniowe warsztaty z Almy i Primo.
4. *Cutover Load* – ostateczne wyeksportowanie danych i potwierdzenie gotowości środowiska produkcyjnego do pracy.
5. *Go Live* – rozpoczęcie pracy w Almie i Primo.
6. Przekazanie klienta pod opiekę działu wsparcia firmy Ex Libris.

Po stronie Biblioteki pozostawała ekstrakcja danych z dotychczasowego systemu (dane bibliograficzne i administracyjne) oraz uzupełnienie informacji o mapowaniu pól – Formularz Migracyjny. Zakres migracji w obszarze zasobów obejmował: rekordy opisu bibliograficznego (MARC21), dokumenty drukowane – rekordy zasobu i egzemplarza, dokumenty elektroniczne – kolekcje i portfolio; w obszarze udostępniania natomiast: użytkowników, wypożyczenia (aktywne), zamówienia (oczekujące na odbiór), kary i opłaty (naliczone, nieopłacone), historyczne dane statystyczne związane z udostępnianiem (liczba wypożyczeń egzemplarza, data ostatniego wypożyczenia).

Zespół informatyczny ściśle współpracował z zespołem wdrożeniowym w kwestiach przepływu danych, wymiany dokumentacji oraz testów, czy od strony technicznej wszystko jest w porządku. W trakcie cotygodniowych spotkań, oprócz prezentacji i szkoleń, omawiano wszelkie wątpliwości i spostrzeżenia. Wszystkie zebrania były rejestrowane i razem z pozostałą dokumentacją zamieszczane na platformie Basecamp, więc w każdym momencie można było wrócić do materiału, który należało dokładniej przepracować. Udostępnione zostało środowisko testowe (*sandbox*), umożliwiające stawianie pierwszych kroków z Almą. Poza wideokonferencjami grupy wdrożeniowe dysponowały wygodnym komunikatorem Message Board.

W celu podniesienia jakości współpracy i wymiany doświadczeń oba zespoły spotkały się w Bibliotece CINT PL. Odbyły się również rozmowy on-line z przedstawicielami bibliotek, w których Alma została już wdrożona. Po kilku miesiącach zorganizowano trzydniowe warsztaty, które poprowadził zespół biblioteczny. Ich rolą było sprawdzenie stopnia zrozumienia, jak funkcjonuje Alma, czy są jeszcze jakieś obszary, które należałoby dopracować lub rozpoznać, a także wymiana wątpliwości i spostrzeżeń.

Jeszcze przed rozpoczęciem pracy w Almie pozostali pracownicy przystąpili do nauki obsługi nowego systemu. Proces ten był szczególnie istotny dla Działu Usług Biblioteczno-Informacyjnych ze względu na konieczność przygotowania się do pracy z czytelnikami. Aby ułatwić bibliotekarzom adaptację, opracowano wewnętrzne szkolenia grupowe i indywidualne oraz niezbędne materiały do dalszego samodzielnego kształcenia. Miesiąc przed wdrożeniem, wspólnie z zewnętrznym zespołem wdrożeniowym, został przeanalizowany szczegółowy plan etapu *Cutover Load*. O ile faza testowa przebiegała bez żadnych zakłóceń działalności Biblioteki, o tyle *Cutover Load* wymuszał czasowe zamrożenie działań w poszczególnych obszarach. W pierwszej kolejności było to zatrzymanie katalogowania, a następnie migracja danych do Almy. Po przekazaniu ostatecznej wersji formularzy migracyjnych nastąpiło zawieszenie prac nad konfiguracją procesów w starym systemie oraz ponowna migracja danych. Gdy dane zostały sprawdzone i zatwierdzone, czasowo wstrzymano udostępnianie książek czytelnikom. W tym czasie w Almie używany był moduł *Offline Circulation*. Dane zostały wyeksportowane i załadowane do systemu, a także po raz kolejny sprawdzone. Po ostatecznej implementacji Biblioteka weszła w etap *Go Live*. 7 lutego 2023 r. system Virtua został wyłączony i rozpoczęła się praca w Almie i Primo, w których dane zaimportowane z Virtui znalazły swoje odzwierciedlenie. Zewnętrzny zespół wdrożeniowy jeszcze przez trzy miesiące służył radą i pomocą w razie wątpliwości czy niespodziewanych sytuacji. Następnie przekazał Bibliotekę PL pod opiekę działu wsparcia firmy Ex Libris.

Jak odnaleźli się w nowym systemie pracownicy i użytkownicy – czy oczekiwania zostały spełnione?

Implementacja nowego oprogramowania przebiegła dosyć gładko, choć nie obyło się bez problemów. Okazało się, że system naliczał studentom kary za przetrzymanie książek podwójnie, sumując aktualną kwotę z dawną, naliczoną jeszcze w Virtui. Ta sytuacja początkowo powodowała niemało konsternacji zarówno po stronie czytelników, jak i pracowników Biblioteki, i wymagała szczególnej uważności w trakcie obsługi.

Mimo że nie wszystkie oczekiwania bibliotekarzy zostały spełnione, to generalnie system uważany jest przez nich za wygodny w obsłudze.

Zalety Almy i wyszukiwarki Primo, jakie wymieniają bibliotekarze, to m.in.:

- w przeciwieństwie do Virtui, w przypadku Almy nie ma potrzeby instalacji aplikacji klienta na stacjach roboczych bibliotekarzy. Pracownik może zalogować się do swojego konta na dowolnym sprzęcie. Jedynym wymaganiem systemowym jest obsługa przeglądarki internetowej;
- przejrzyste i funkcjonalne ekrany kont czytelników;
- dostępna historia działań na danym egzemplarzu z informacją, kto i kiedy dokonał zmiany (w Virtui była to tylko ostatnia modyfikacja);
- wszystkie dane na temat książki widoczne na jednym ekranie;
- możliwość płynnego przejścia z lokalizacji jednej bibliotecznej czytelnicy do innej;
- wygodne wprowadzanie faktur do systemu i prosta praca na nich;
- funkcja *Analytics*, dzięki której można wygenerować raport, będący jednocześnie bazą nabytków, z możliwością eksportu różnych danych;
- możliwość samodzielnego generowania danych przez bibliotekarza bez konieczności angażowania informatyków;

- duża elastyczność konfigurowania ustawień w zależności od potrzeb użytkownika;
 - monitoring etapu realizacji zamówienia;
 - opcja powiązania kolekcji elektronicznej z katalogiem;
 - płynna nawigacja między Almą a Primo;
 - automatyczne powiadomienia o możliwości odbioru zamówionej książki;
 - jedna wyszukiwarka zasobów tradycyjnych, cyfrowych, a także w obrębie baz danych;
 - możliwość składania zamówień mimo blokady konta z powodu naliczonej kary;
 - opcja regulowania opłat poprzez system płatności internetowych;
 - opcja dodania własnych aplikacji współpracujących z systemem.
- Natomiast minusy pracy z Almą to m.in.:

- nie udało się stworzyć nowego i zgodnego z wymogami ministerialnymi inwentarza książek. Zdołano przystosować macierzystą aplikację inwentarzową do pobierania danych z Almy;
- Alma umożliwia zakup książek bezpośrednio u dostawcy, ale możliwości PL na to nie pozwalają (publikacje zamawiane są bezpośrednio poprzez stronę internetową księgarni);
- ograniczone nawigowanie i niedostępna opcja powrotu do poprzednio otwartej podstrony – po kliknięciu w niewłaściwy link wyszukiwanie należy rozpocząć od początku;
- brak indeksów – tytułowych, autorskich, sygnatur;
- dokumentacja tylko w języku angielskim;
- brak intuicyjnego wyszukiwania – należy wpisać cały wyraz. Jeśli zabraknie końcówki wyrazu i nie jest ona zapisana znakiem maskującym, system niczego nie wyszuka, zarówno w Almie, jak i w Primo – np.: „Metale i ich sto”, „Metale i ich stopy” a „Metale i ich sto*”;
- brak konsekwencji w wyszukiwaniu bez znaków diakrytycznych – czasem wyniki się pojawiają, a czasem nie;

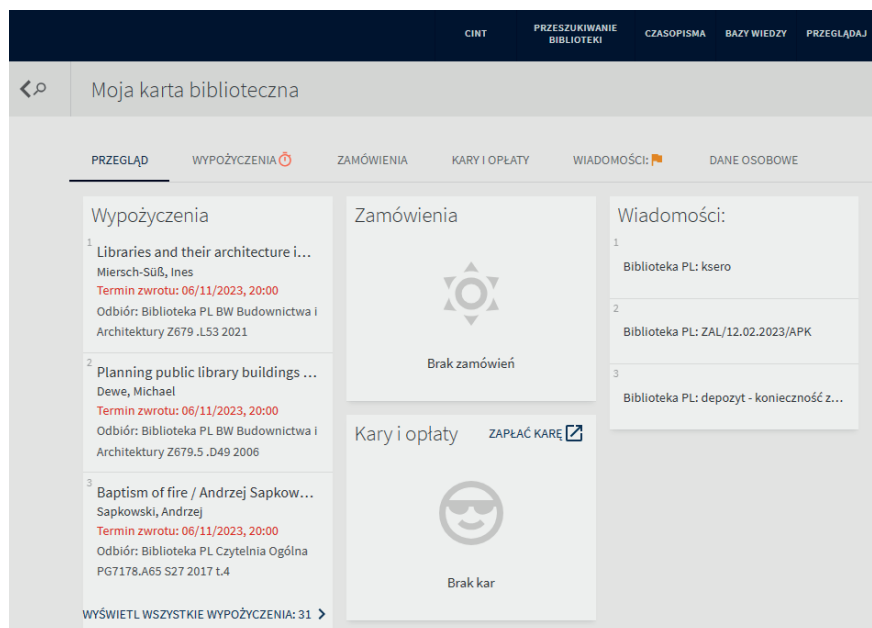
- uciążliwe odświeżanie – przy braku aktywności, bardzo szybko następuje wylogowanie;
- brak informacji o dacie rezerwacji przez kolejnego czytelnika w momencie skanowania zamówionego egzemplarza (aby uzyskać taką informację, należy przejść do zakładki „Półka rezerwacji – zamówienia aktywne”;
- przy ustalonej liczbie prolongat, brak informacji, ile prolongat pozostaje do dyspozycji czytelnika.

Zaznaczyć należy, że o ile z zaletami systemu zgadzają się wszyscy, to przy minusach zdania pracowników są podzielone. Nie wszyscy w równym stopniu zwracają na nie uwagę, a niektórym są one obojętne.

W kwestii obsługi czytelników, poza wspomnianym wyjątkiem z podwójnym naliczaniem kar, nie odnotowano istotnych problemów. Przejście na nowy system nastąpiło w połowie roku akademickiego, więc wypożyczający byli o tym informowani, szkoleni i przyzwyczajani do zmiany od początku nowego semestru. Na stronie internetowej Biblioteki zamieszczono instrukcję, jak zalogować się do nowego systemu. Większość reakcji była pozytywna. Użytkownicy zwracali szczególną uwagę na funkcjonalność nowej wyszukiwarki, przejrzystość konta czytelniczego, a także cieszącą się dużym powodzeniem możliwość zdalnego uiszczania opłat, co znacznie usprawniło proces wypożyczania. Czytelnicy, mimo naliczonej kary, mogą zamówić książkę, opłacając w międzyczasie należność. Dopiero wtedy mogą odebrać zamówienie. Virtua nie dopuszczała takiego rozwiązania, blokując czytelnikowi konto nawet przy niewielkich karach. Za duży plus są również uznawane powiadomienia o możliwości odbioru zamówionej książki. Największą jednak zaletą dla czytelników jest to, że wyszukiwarka Primo daje im możliwość jednoczesnego przeszukiwania zasobów tradycyjnych oraz elektronicznych i cyfrowych.

Wdrożenie oprogramowania firmy Ex Libris w Bibliotece CINT PL wymagało wielu godzin nauki, testowania i ćwiczeń. Niejednokrotnie pracownicy byli rozzarowani, porównując swoje wyobrażenia

Ilustracja 3. Konto biblioteczne użytkownika

Źródło: widok po zalogowaniu się do konta w systemie Primo, https://katalog.pollub.pl/discovery/search?vid=48LUOT_INST:CINT (dostęp: 24.07.2024).

i oczekiwania z działaniem nowego systemu. Bywały chwile frustracji i irytacji spowodowane dawnymi przyzwyczajeniami. Dwadzieścia lat funkcjonowania z systemem Virtua wyrobiło w bibliotekarzach pewne nawyki i przyzwyczajenie do konkretnych rozwiązań, których w Almie nie można było zastosować, a których bibliotekarzom, szczególnie pracującym w działach udostępniania i opracowania zbiorów, nadal brakuje. Praca z nowym systemem Alma wymagała uświadomienia sobie i zrozumienia, że Virtua to zupełnie inny system, niebazujący – jak Alma – na procesach, i to pozwoliło wyjść z utartych schematów działań: po kilku miesiącach użytkowania pracownicy CINT PL przyzwyczaili się do nowego systemu i mimo wskazywanych niedoskonałości, poruszanie się zarówno w Almie, jak i wyszukiwarce Primo stało się naturalne. Biblioteka PL wkroczyła w kolejny etap swojego rozwoju.

Zgodnie z hasłem „Biblioteka [w] transformacji” CINT PL podejmuje regularne aktywności mające na celu wyjście naprzeciw czytelnikom. Są to przede wszystkim cztery duże projekty, które otrzymały dofinansowanie ministerialne:

- digitalizacja czasopisma „Technika Lotnicza i Astronautyczna”;
- utworzenie bazy danych o zawartości polskich czasopism technicznych „BazTech – edycja 2022–2024”;
- zorganizowanie międzynarodowej konferencji „Wyzwania współczesnego publikowania”, która wzbudziła na Uczelni duże zainteresowanie, co sprawiło, że pojawiła się perspektywa zorganizowania kolejnej;
- zorganizowanie IV Konferencji Naukowej Konsorcjum BazTech – „Bibliograficzne bazy danych: orientacja na przyszłość”, planowanej na wrzesień 2024 r.

Ponadto przedstawiciele CINT PL od wielu lat aktywnie uczestniczą w Lubelskim Festiwalu Nauki, przygotowując zajęcia dla różnych grup wiekowych. W oparciu o niektóre z tych zajęć, pracownicy Biblioteki i Muzeum wspólnie opracowali cykl warsztatów dla najmłodszych, mających na celu w sposób przyjazny zapoznać dzieci m.in. z historią techniki oraz pisma i książki.

Społeczność akademicka przyjmuje zmiany wzbogacające ofertę CINT PL bardzo pozytywnie. Zwłaszcza pracownicy naukowcy są zadowoleni z tych, które ułatwiają im pracę, jak choćby z powstania wspomnianej Bazy Publikacji Pracowników czy Wydawnictwa, które oferuje aktywne wsparcie w procesie publikacji dorobku. Podobnie doceniana jest i cieszy się zainteresowaniem oferta dydaktyczna Centrum w postaci szkoleń bibliotecznych w zróżnicowanym stopniu zaawansowania. Poza tym zarówno pracownicy, jak i studenci z dużym zainteresowaniem podchodzą do działalności wystawienniczej placówki, prowadzonej przez Muzeum oraz Zespół do Spraw Promocji. Dzięki tej działalności społeczność akademicka ma możliwość zaprezentowania swojego nienaukowego dorobku.

W odpowiedzi na nienaukowe potrzeby swoich użytkowników CINT PL stara się również zapewnić im nie tylko wygodną przestrzeń do spędzania wolnego czasu, ale aktywnie wspomaga społeczność uczelnianą w organizowaniu w swoich przestrzeniach różnych eventów, jak choćby nocnych turniejów gier planszowych czy spotkań autorskich.

W związku z coraz większym rozszerzaniem oferty CINT PL, w obrębie którego znajduje się Biblioteka, dawno już przestało być postrzegane tylko i wyłącznie jako miejsce zamawiania i odbioru książek. Dzięki swojemu stałemu rozwojowi jest dziś ważnym elementem na mapie uczelni.

Bibliografia

- Babik W., *Wielowymiarowość przestrzeni w bibliotece naukowej XXI wieku*, w: *Biblioteka w przestrzeni, przestrzeń w bibliotece*, Kraków 2023, s. 32–33.
- Centrum Informacji Naukowo-Technicznej, tryb dostępu: <https://cint.pollub.pl/zasoby> (dostęp: 12.10.2023).
- Lux C., *New Developments of Library Buildings Worldwide*, w: *Libraries and Their Architecture in the 21st Century*, wyd. 1, Berlin–Boston 2021, s. 103–114.
- Marcinkowski P., *Dlaczego Alma to system nowej generacji. Systemy nowej generacji na przykładzie Almy*, „Biuletyn EBIB” 2015, nr 9(162), s. 1–6, <https://ebibojs.pl/index.php/ebib/article/view/239/281> (dostęp: 13.10.2023).
- Pettegree A., der Weduwen A., *Biblioteki. Krucha historia*, przeł. A. Nowak-Młynikowska, Sopot 2022.
- Pomorska-Kowalczyk A., Krygier-Durakiewicz K., *Przestrzenie biblioteki – aktualne tendencje w kształtowaniu architektury i wnętrza bibliotecznych w wymiarze 3 miejsc*, w: *Biblioteka w przestrzeni, przestrzeń w bibliotece*, Kraków 2023, s. 229.
- Szczygłowska L., *Architektura bibliotek*, w: *Fizyczna przestrzeń biblioteki*, M. Wojciechowska (red.), Bydgoszcz 2013, s. 22–39.